

אירוס נצרתי בגבעת המורה

עונה מומלצת: כל השנה. באביב (מרץ) פורח האירוס הנצרתי

התאמת המסלול: לכל המשפחה

קושי המסלול: קל

אורך המסלול: כשני קילומטר

משך המסלול: כשעה

מפה: מפת סימון שבילים מס' 3 "הגליל התחתון, העמקים והגלבוע".

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2006)

הגעה מצומת מגידו: נוסעים צפונה בכביש הסרגל (כביש מס' 65), ממשיכים בכביש העוקף את עפולה לעבר בית החולים ועפולה עילית. כקילומטר אחרי הפניה אל בית החולים מגיעים אל פניה ימינה, אל גבעת המורה. נוסעים בכביש המתפתל במעלה. כעבור שני קילומטרים וחצי מגיעים לעיקול גדול שבו פניה ברורה של דרך עפר ימינה, המסומנת בכחול. הדרך מקיפה את מורדות הגבעה מדרום ובסופו של דבר מעפילה אל שיא הגובה.

• **המסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים לנקודת הסיום.**

• **האירוס הנצרתי הוא פרח מוגן. אסור לפגוע בו.**

גבעת המורה, ניצבת בהתרסה מעל עפולה, בין הגלבוע לתבור. בשיא הגובה שלה (517 מטר מעל פני הים) ניצב מגדל יערנים של הקק"ל וכן בית קברות שנבנה סביב קברו של נבי דחי - קדוש סופי ערבי שלפי המסורת היה לוחם בצבאו של הנביא מוחמד. על שמו של נבי דחי קרוי הכפר הבנוי על המדרונות המערביים של הגבעה. את בתיו הקיצוניים ואת קצהו של צריח המסגד ניתן לראות מכאן, אך רוב הנוף מוסתר על ידי צמרות האורנים הנטועים. תצפיות יפות יותר ניתן לערוך משיא הגובה השכן, שעליו כמה אנטנות מאיימות.

ישנן כמה השערות לגבי מקור שמה של הגבעה. יש הטוענים שהיא קרויה על שם הגשם הראשון. בנבואתו של יואל נקרא 'היורה' 'מורה' ('יובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון', יואל ב, כ"ג). לפי סברות אחרות הייתה הגבעה מקודשת והכוהנים שישבו בה קיבלו עולי רגל ומורים להם כיצד עליהם לנהוג. יש גם מי שטוען כי הגבעה קרויה על שם 'המורים בקשת' - כלומר קשתי האויב, המתוארים רודפים אחר ישראל בקרב שאול בפלישתים, שנערך בעמק שבין הגבעה לגלבוע (שמואל א', פרק ל"א, ג'). מאימתם ביכר שאול ליפול על חרבו ולמות מאשר ליפול בשבים, קורבן להתעללויותיהם.

כדי להגיע אל אזור הפריחה של האירוס יש לרדת אל צומת הדרכים שלמרגלות שיא הגובה ולפנות שמאלה בדרך המסומנת אדום (עד נקודה מסוימת ניתן להתקדם עם הרכב). הדרך מעפילה במתינות אל מחוץ לתחומי חורש האורנים. בינות לאורנים הצעירים הנוטעים ישנן שפע כלניות אדומות. בגלל הגובה הן פורחות לאחר שרוב חברותיהן בעמק כבר נבלו. בהדרגה מסתיימים השטחים הנוטעים והנוף הופך להיות טרשי ופתוח. יש כאן כמה מסלולי הליכה מעגליים קצרים, לא מסומנים, שמהם נשקפים מראות יפים (בפרט בשעות אחר הצהריים) על

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

הגלבוש ועמק חרוד מדרום, על בית שאן והגלעד ממזרח ורמות יששכר והר תבור. תוך כדי סיור במדרונות הגבעה נוכל להתרשם מהסלעים המגוונים שבמקום - מצד אחד סלעי גיר לבנים ומצד שני סלעי בזלת, תוצרים של התפרצויות מקומיות. הימצאותה של הגבעה בסמוך לשבר הסורי אפריקאי הביאה לכך שירבו כאן הלחצים הפנימיים הגורמים להתפרצות מגמה. בנקודה שבה הופכת דרך הרכב לשביל רגלי יש לטפס במעלה המדרון, לעבר האנטנה.

המדרון זרוע כולו בפרחי אירוס נצתי. כמו יתר אירוסי ההיכל מתהדר הצמח בתפרחת שגודלה עולה על עשרה סנטימטרים. ייחודו של אירוס זה הוא בשילוב המיוחד שבין גווני הלבן והקרח לגווני הבורדו והחום - מה שמקנה לו מראה מנומר, בדומה לאירוס הגולן ולאירוס החרמון. בעבר פרחו אירוסים רבים בבית הקברות בשיא הגובה. הם נשתלו על ידי תושבי המקום מתוך אמונה שהם מסמלים את הנצח, אך לרוע המזל עם השיפוצים במקום הוכחדו כולם. בסמוך לשיא הגובה מגיעים לדרך עפר לרכב שסימונה כחול. פונים בה שמאלה, במורד, ותוך כמה מאות מטרים שבים אל צומת הדרכים שלמרגלות נבי דחי.

עודכן בתאריך: 30.5.2011
כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון